KOERSDOCUMENT VECHT

ontwikkeling naar een veilige en levende rivier

Definitief
8 februari 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

1. Inleiding 4
   - 1.1. Aanleiding 4
   - 1.2. Wat willen we bereiken met deze koers? 4
   - 1.3. Kader en afbakening 4
   - 1.4. Opbouw Koersdocument 4
   - 1.5. Ontwikkelingen 5
   - 1.6. Samenwerking met partners 5
   - 1.7. Wat is er al gedaan 5
2. De Vecht vroeger en nu 7
   - 2.1. De Vecht vroeger 7
   - 2.2. De Vecht nu 8
   - 2.3. Grondgebruik in het winterbed 10
3. De Vecht in 2050 11
4. Opgaven en ontwikkelingen voor waterschappen 13
   - 4.1. Klimaatverandering 13
   - 4.2. Waterveiligheid 14
   - 4.3. Voldoende water 14
   - 4.4. Waterkwaliteit 15
   - 4.5. Varen op en beleven van de Vecht 15
5. Opgaven en ontwikkelingen van partners 17
   - 5.1. Versterken Natura2000, NNN en vergroten biodiversiteit 17
   - 5.2. Toenemende vraag naar drinkwater 18
   - 5.3. Recreatie en beleven 18
   - 5.4. Meer ruimte voor wonen en werken 19
   - 5.5. Klimaat 19
6. Welke stappen richting 2030 21
   - 6.1. Zorgen voor voldoende water 21
   - 6.2. Blijven werken aan waterveiligheid 22
   - 6.3. Aanpassen van peilen en afvoerverloop 22
   - 6.4. Schoner en gezonder water 23
   - 6.5. Recreatie in, op en langs de Vecht 29
   - 6.6. Beheer, onderhoud en monitoring 30
   - 6.7. Provinciaal Programma Landelijk Gebied als vliegwiel voor ontwikkeling van de Vecht 31
7. Bronnen 32

VOORWOORD

Klimaatverandering is een werkelijkheid waar we midden in zitten. We krijgen steeds vaker te maken met extreme neerslaghoeveelheden en langere perioden van droogte. Daarnaast liggen er grote uitdagingen hoe we onze fysieke omgeving gezond en leefbaar houden. Binnen alle opgaven speelt water een belangrijke rol. Dat vraagt om visie en actief waterbeheer door de waterschappen Vechtstromen en Drents Overijsselse Delta.

Voor beide waterschappen speelt de Vecht een cruciale rol in de primaire taken voor waterveiligheid en zorg voor voldoende water van goede kwaliteit. Om deze taken goed te kunnen uitvoeren is richting nodig en daarom hebben beide waterschappen besloten een gezamenlijke koers op te stellen voor het zomer- en winterbed van de Vecht.

De druk op de Vecht is groot. Er zijn meerdere opgaven van verschillende belanghebbenden, die onderling kunnen conflicteren. Voor de waterschappen de uitdaging om te zoeken naar gedragen oplossingen voor een veilige en levende Vecht. Deze koers geeft richting aan de stappen die de waterschappen hiervoor gaan zetten.

Samen met de partners in netwerkorganisatie Ruimte voor de Vecht werken we al lang aan de verdere ontwikkeling van een half-natuurlijke Vecht. In dit document beschrijven we welke stappen op korte- en middellange termijn nodig zijn om daar in 2050 te komen. De waterschappen kunnen dit niet alleen en verwachten voor een deel van de stappen ook het initiatief van de partners. Samenwerking is essentieel bij het zoeken naar gemeenschappelijk gedragen oplossingen, waarbij we extra aandacht moeten besteden aan de verbinding met Duitse partners.

We zijn er trots op dat we samen deze koers hebben uitgezet. Wij nodigen onze partners uit om samen met ons verder te werken aan een veilige en levende Vecht.

Stefan Kuks,
watergraaf Vechtstromen

Dirk-Siert Schoonman,
dijkgraaf Drents Overijsselse Delta

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Waterschap Vechtstromen heeft in 2017 een Koersdocument opgesteld voor haar deel van de Vecht. Daarin staan voor de korte en middellange termijn voorstellen voor het realiseren van een half-natuurlijke Vecht. Volgens afspraak zou deze koers in 2022, naar de nieuwe ontwikkelingen en inzichten, worden geactualiseerd. Waterschap Drents Overijsselse Delta heeft nog geen eigen Koersdocument voor haar deel van de Vecht en wil deze graag opstellen. Gezien de samenhang van doelen en opgaven hebben de waterschappen besloten één gezamenlijke koersdocument voor de Vecht (zomer- en winterbed) op te stellen. Hierin geven beide waterschappen samen richting en invulling aan het omvormen van het Nederlandse deel van de Vecht tot een veilige en levende rivier.

1.2. Wat willen we bereiken met deze koers?

We beschrijven de koers die beide waterschappen willen volgen om het zomer- en winterbed van de Vecht, van de grens met Duitsland tot de monding in het Zwarte Water, om te vormen tot een veilige en levende rivier. Deze koers is richtinggevend voor het beheer en de investeringen van de waterschappen op de Vecht en sluit aan bij de kerntaken ‘voldoende water van goede kwaliteit’. De focus ligt op de watergerelateerde opgaven waterveiligheid, waterkwaliteit, peilen en beheer. De huidige koers uit 2017 vormt het vertrekpunt voor de nieuwe gezamenlijke koers.
Dit document is een onderlegger voor de plannen die in het kader van het Provinciaal Programma Landelijk gebied ontwikkeld worden. We hopen dat deze koers voor alle partners ook een inspiratiebron is om deze transformatie vorm te geven. Het Koersdocument is geen kader of beleid en het bevat geen investeringsprogramma.

1.3. Kader en afbakening

Het Koersdocument staat niet op zich zelf. Het is als eerste een nadere invulling van de bestuurs-/coalitieakkoorden van waterschappen uit 2019. Daarnaast past het Koersdocument in de watervisies en de waterbeheerplannen van beide waterschappen, waarin belangrijke thema’s als klimaat, waterkwaliteit, ruimtegebruik, samenwerking, duurzaamheid en circulariteit staan beschreven. Deze documenten zijn door de algemeen besturen van beide waterschappen vastgesteld en zijn kaderstellend voor dit Koersdocument Vecht.

Dit Koersdocument Vecht gaat primair over de rivier zelf. Hoewel het functioneren van de Vecht bepaald wordt door het hele stroomgebied, zijn de maatregelen en voorstellen gericht op het zomer- en winterbed. De rivier wordt in samenhang met zijn omgeving beschouwd, maar de focus ligt uiteindelijk op de rivier. In een veilige en levende rivier hoort een robuuste natuur en grote biodiversiteit. Hoewel dit niet de primaire verantwoordelijkheid van de waterschappen is, maak dit wel integraal onderdeel uit van het Koersdocument.

1.4. Opbouw Koersdocument

Het document kent de volgende opbouw:

- De Vecht vroeger en nu
- De Vecht in 2050 (de stip op de horizon)
- Opgaven en ontwikkelingen van de waterschappen en andere partijen
- De gevraagde actie voor de komende tien jaar.

In deze koers gaat de aandacht in het bijzonder uit naar die onderdelen waar veranderingen optreden. Voorbeelden hiervan zijn de effecten van klimaatverandering (extremen te nat en te droog), waterkwaliteit en de dynamische rivierprocessen.

1.5. Ontwikkelingen

Het klimaat verandert snel. De zomers worden droger, de winters natter, met zowel in de zomer en winter grote extremen. Als we de Vecht veilig en natuurlijk willen maken, moeten we inspelen op gevolgen van deze klimaatverandering.

Naast het klimaat liggen er ook grote opgaven op het gebied van natuurherstel en biodiversiteit die samen aanjager zijn voor een grote transitie in het landelijk gebied. De toenemende druk op de ruimte in het buitengebied vraagt om een heldere visie op de Vecht door de waterschappen en belanghebbenden. De provincie is bezig om deze ontwikkelingen een plek te geven in de nieuwe provinciale omgevingsvisie. Gedeputeerde Staten van Overijssel hebben de basis daarvoor vastgelegd in “Overijssel voor Elkaar!”, het Fundament voor de nieuwe Omgevingsvisie van Overijssel.

1.6. Samenwerking met partners

De waterschappen kunnen deze veilige en levende Vecht niet alleen realiseren. Om stappen te zetten richting het eindbeeld zullen we intensief samen moeten werken met andere partijen in zowel Nederland als Duitsland. Veel maatregelen die nodig zijn om het streefbeeld te bereiken zullen zelfs geheel door andere partijen moeten worden gestart en gefinancierd.

<u>Ruimte voor de Vecht</u>
Beide waterschappen werken sinds 2007 samen met 11 gebiedspartners aan de verdere ontwikkeling van de Vecht. Dat doen we in de netwerkorganisatie “Ruimte voor de Vecht”. Binnen dit samenwerkingsverband wordt al sinds 2009 gewerkt een halfnatuurlijke Vecht. Dit Koersdocument kan als impuls dienen om daaraan samen verder te bouwen.

<u>Duitsland</u>
In het platform Grensoverschrijdend waterbeheer wordt door Nederlandse en Duitse overheidsinstanties met een taak in het waterbeheer samengewerkt aan opgaven. In 2021 hebben de deelnemende partijen een intentieverklaring getekend met afspraken om gezamenlijk te werken aan klimaatadaptatie. Concrete invulling is dat er momenteel een verkenning plaats vindt om een grensoverschrijdend project op te zetten onder Intereg VI. Vier jaar lang hebben Duitse en Nederlandse partijen samengewerkt in het project Swimway Vecht. Daarin is onderzoek gedaan naar vismigratie op de Vecht van Zwolle tot in Duitsland. Het eindrapport met concrete aanbevelingen is in 2022 uitgebracht. Intensivering van contacten en afspraken met Duitsland is nodig, aangezien de Vecht niet stopt bij de grens; het is immers één stroomgebied.

1.7. Wat is er al gedaan

Afgelopen jaren zijn er vele projecten gerealiseerd op het gebied van waterveiligheid, natuur en economie. Er zijn zichtbare stappen gezet in de richting van een half-natuurlijke rivier, waarin rivierprocessen meer ruimte krijgen. Voorbeelden zijn het ontstenen van grote lengtes van de Vechtoevers, de aanleg van vistrappen en aanleg van nevengeulen langs stuwen en het aansluiten van meanders. Ook is er ruimte gemaakt voor waterberging in de uiterwaarden en binnendijkse gebieden. Door deze projecten is beleving van bewoners en bezoekers op positieve wijze veranderd.

Zowel door beide waterschappen, maar ook zeker door andere partijen, is flink geïnvesteerd om deze ontwikkelingen mogelijk te maken. Om het einddoel te bereiken, zijn de komende jaren verdere investeringen nodig.

2. De Vecht vroeger en nu

2.1. De Vecht vroeger

Het landschap van het Vechtdal is gevormd door ijs, water en wind en is door mensenhand gecultiveerd van een laaglandrivier in een woest landschap naar een getemde rivier in een agrarisch landschap met steden, dorpen, natuur en landgoederen.

Meer dan honderd jaar geleden, toen de Vecht nog nauwelijks beteugeld was, was het Nederlandse deel van de Vecht 25 kilometer langer dan nu. De waterkeringen waren lager en in natte winters stonden grote delen van het winterbed en gebieden daar buiten langdurig onder water. Erosie en sedimentatie hadden vrij spel. In verschillende stappen werd de rivier verbreed, verdiept en genormaliseerd. De oevers werden vastgelegd en er werden stuwen en sluizen gebouwd. Dit gebeurde ten behoeve van de scheepvaart en voor een snellere afvoer van water (ten gevolge van veenontginning) om overstromingen te voorkomen. De aanpassingen aan het profiel hebben effect gehad op de (grond)waterstanden en daarmee de Vecht en zijn omgeving beïnvloed. De vele afgesneden bochten en de overstromingsvlakten waar sediment werd afgezet, zijn nog herkenbaar in het landschap.
De beoogde half-natuurlijke Vecht gaat niet terug naar die situatie van toen, maar de situatie van toen inspireert wel om te bepalen hoe de Vecht er uit kan komen te zien.

Ik was een werkende rivier
Ik was een machtige rivier
Ik was een sterke rivier
Ik was een prachtige rivier

Ik droeg de stenen ver van hier
Ik droeg wat bij aan het plezier

Toen kwam vooruitgang op me af
En sneed de armen van me af
En zette stuwen in mijn lijf
Maakte mijn oevers recht en stijf

Ik liet mijn tranen alsmaar gaan
Totdat het ooit voorbij zou gaan.

Maar nu is er toch weer hoop
En ik kan zijn wie ik echt ben.
Dan stroom ik door mijn eigen loop
En alle plekje die ik ken.

Ik draag het water ver van hier
En geef iedereen plezier.

Ernst van der Sloot, 2015

Vecht rond 1900 (bron: topotijdreis.nl)

2.2. De Vecht nu

De Vecht is een gestuwde regenrivier met een totale lengte van 167 kilometer, waarvan 107 kilometer in Duitsland en 60 kilometer in Nederland. Het stroomgebied is 3.875 km^2 waarvan iets minder dan de helft in Duitsland ligt. De belangrijkste zijstromen van de Vecht zijn de Steinfurter Aa, de Dinkel, het Afwateringskanaal en de Regge. Van al het water dat bij Zwolle het Zwarte water instroomt komt ongeveer de helft uit Duitsland. Dat is inclusief circa 10% uit de Dinkel, dat een gecombineerd Duits-Nederlands stroomgebied heeft.

De totale afvoer van de Vecht varieert sterk. Hoewel de gemiddelde afvoer 13 m3/s in de zomer en 49 m3/s in de winter bedraagt, kan in een droge zomer de afvoer zakken tot minder dan 1 m3/s en bij zware neerslag oplopen tot ca. 200 m3/s. De hoogste gemeten afvoer bedraagt 365 m3/s bij Dalfsen (okt/nov 1998). Voor de beoordeling van de waterveiligheidssituatie houden we rekening met afvoeren die enkele honderden m3/s hoger zijn. In droge perioden loopt de afvoer van de Vecht sterk terug, terwijl de watervraag toeneemt. In dergelijke droge perioden kan vanuit de IJssel, via het watersysteem van de Twentekanalen, extra water worden aangevoerd naar het benedenstroomse deel van de Vecht en de aanliggende stroomgebieden.

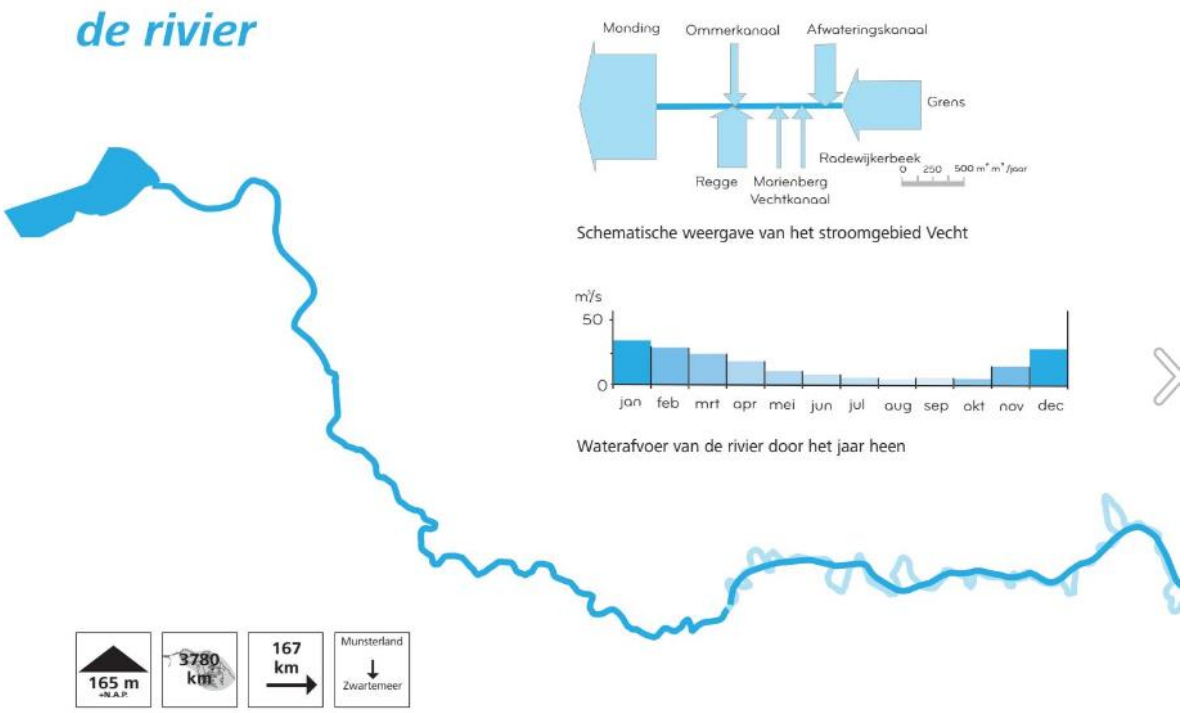

Hydrologische karakteristieken van de Vecht

In het Nederlandse deel van de Vecht bevinden zich zes stuwen die het waterpeil in de Vecht reguleren. De huidige peilen van de Vecht zijn formeel vastgelegd door beide waterschappen. Die peilen zijn vooral gericht op veiligheid, het voorkomen van wateroverlast en functiebediening zoals voldoende water voor landbouw en natuur.

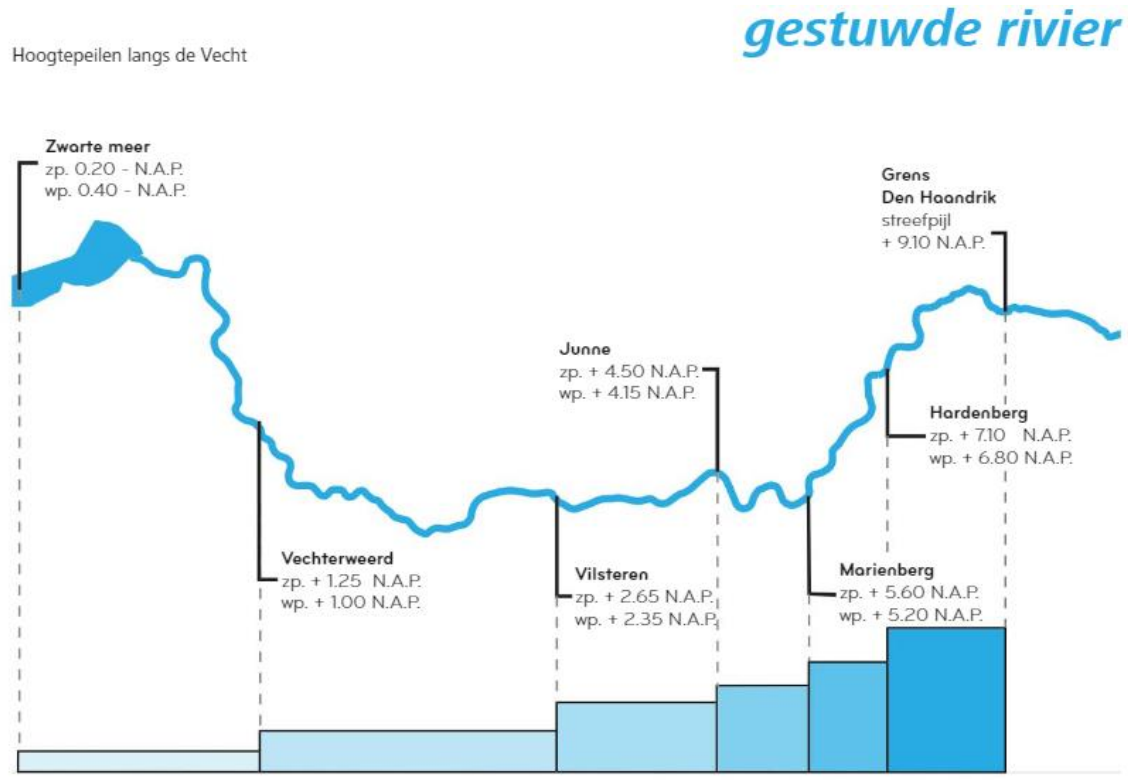

Stuwpanden met zomer/winterpeil Vecht

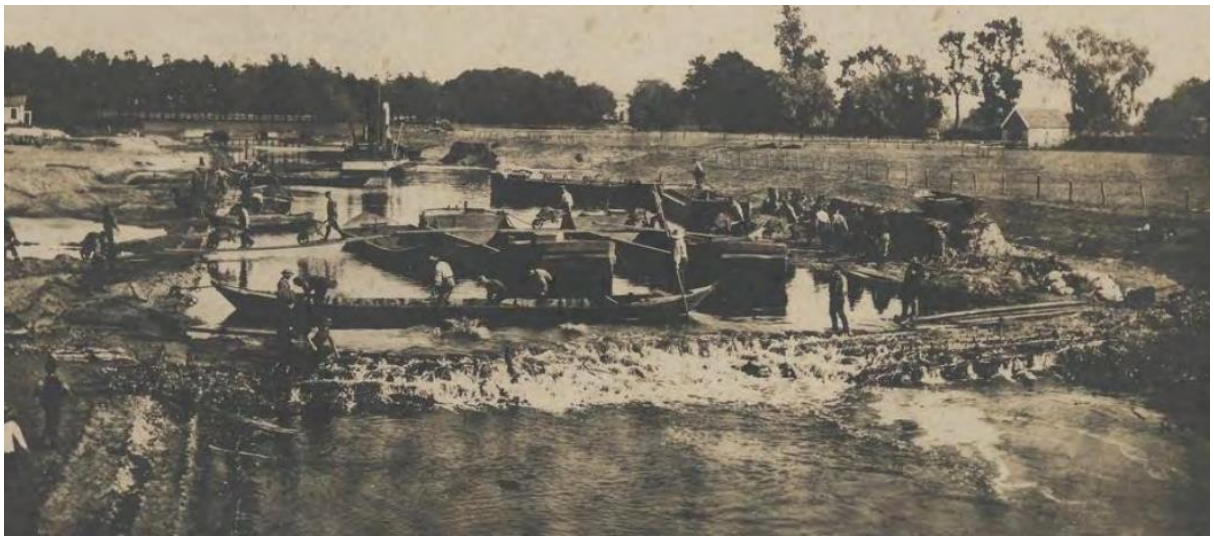

Bouw van één van de Vechtstuwen

De Vecht slingert en meandert door een afwisselend, reliëfrijk en zandig dal, waarin vaak landbouw wordt afgewisseld door dynamische natuurgebieden met verschillende gezichten. Het achterliggend gebied wordt beschermd door natuurlijke hoogten en dijken daartussen. Tussen de grens met Duitsland en de uitmonding in het Zwarte Water passeert de Vecht Gramsbergen, Hardenberg, Ommen, Dalfsen en Zwolle. De eerste vier plaatsen hebben hun stadsfront omdat de Vecht de laatste tientallen jaren schoner en aantrekkelijker is geworden, weer gericht op de rivier. Het Vechtdal, de rijke cultuurhistorie, de stadjes en de vele landgoederen op de flanken maken de Vecht aantrekkelijk voor recreanten, daarom liggen er ook veel campings in het Vechtdal en deels in het winterbed. Het netwerk van weg, de flanken en de rivier vormen samen het samenhangend Vechtdal.

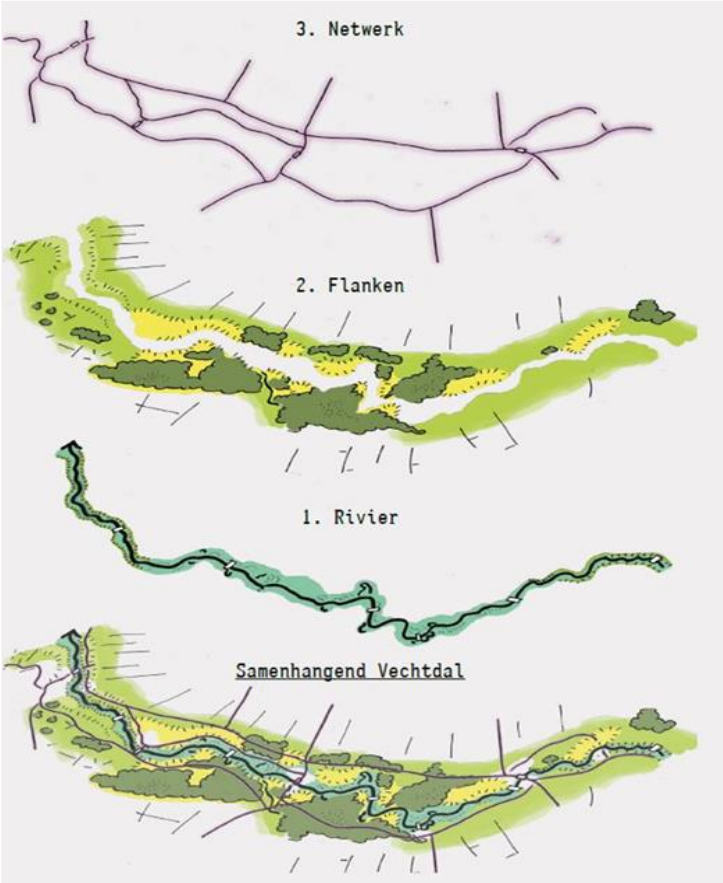

Vechtdal (bron: Werkboek Ruimtelijke kwaliteit Vechtdal)

2.3. Grondgebruik in het winterbed

Het winterbed van de Vecht wordt voor meer dan de helft gebruikt voor de reguliere landbouw en is voor een groot deel eigendom van agrariërs. Circa 45 % is intensief beheerd grasland, ongeveer 10 % bestaat uit mais en overige akker- en tuinbouwgewassen. Circa 25 % van het gebied is grasland dat natuurlijk beheerd wordt, daarnaast bestaat een klein percentage uit moerasachtige percelen. Ruim 10 % is bos of struweel. Het overige is bebouwde omgeving en infrastructuur.

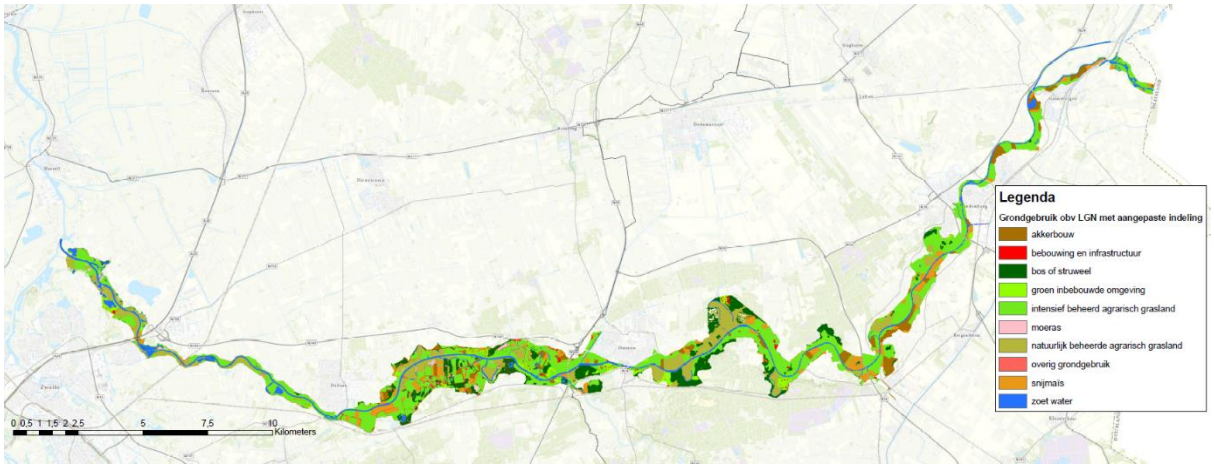

Winterbed Vecht met grondgebruik (bron:LGN)

3. De Vecht in 2050

Hoe zou de Vecht er uit zien als we verder invulling geven aan de het Koersdocument? Hieronder een schets waarin we beschrijven hoe de Vecht er over enkele decennia uit kan zien.

Het is 2050! De Vecht is verder ontwikkeld als natuurlijke, levende rivier. Waterveiligheid is daarbij de randvoorwaarde waarbinnen deze ontwikkeling heeft plaats gevonden. Door grootschalige maatregelen in het stroomgebied zijn de negatieve effecten van klimaatverandering afgeremd. De basisafvoer in niet-droge zomers ligt hoger en de pieken in de afvoer zijn kleiner. Er is voldoende water beschikbaar voor landbouw en natuur. De Vecht levert voldoende water van goede kwaliteit om ook te dienen als aanvulling op het grondwater ten behoeve van de drinkwaterwinning Vechterweerd.

In natte perioden zijn de waterstanden hoger (binnen de randvoorwaarden van veiligheid), zodat delen van de uiterwaard vaker en langer onder water staan. Het streven is om water beter en langer vast te houden om afvoerpieken te dempen, waarbij het in extreem natte perioden nodig blijft om water snel af te voeren om in het stroomgebied ‘droge voeten’ te houden. Gedurende lange droge perioden neemt de afvoer af en zakken de waterstanden uit. De rivier kan in het winterbed op een deel van de rivier vrij bewegen. Dat betekent dat daar taluds afkalven en dat elders sediment afgezet wordt. Het zomerbed is overwegend ondieper geworden en op een aantal trajecten ook smaller waardoor de stroomsnelheid op die trajecten toeneemt. Dit zorgt voor dynamiek en een gevarieerd profiel in winter- en zomerbed met wisselend diepe en ondiepe delen, zandbanken en plasdrassituaties. De opgaande begroeiing in het winterbed dempt afvoerpieken door vertraging van de afvoer en remt de golfslag. De waterstanden verlopen natuurlijker ten behoeve van de ecologische kwaliteit van de rivier en de uiterwaarden.

Het winterbed is aangepast aan de omstandigheden die horen bij een natuurlijke en levende rivier. De agrariërs hebben hun bedrijfsvoering aangepast en percelen in gebruik voor landbouw worden over het algemeen extensief gebruikt. De bebouwing in het winterbed is niet toegenomen. Bebouwing in het winterbed past niet bij een natuurlijke rivier en levert spanning op ten aanzien van (water)veiligheid.

Steenanjer, ook wel Vechtdalanjer of Zwolse anjer genoemd

De waterkwaliteit is zo goed dat, in combinatie met afvoerdynamiek en de oevervormen, bijna alle planten en dieren die in of nabij een laaglandrivier thuishoren zich kunnen ontwikkelen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan fonteinkruiden, witte waterlelie en beekrombout (die sterk afhankelijk zijn van een

goede waterkwaliteit en specifieke oevervormen), de kievitsbloem (die afhankelijk is van regelmatige kortstondige inundatie), de Vechtdalanjer op de stroomdalgraslanden, de zwarte stern (die moeras en verlandingsvegetatie nodig heeft) en de otter (waarvoor de ooibossen en begroeide oevers nodig zijn). Het toestromende water naar de Vecht bevat minder nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen en medicijnresten.

Alle vissoorten die horen in een rivier als de Vecht kunnen zich voortplanten en opgroeien. De zeeforel en de kwabaal zullen in de hele Vecht voorkomen omdat zij vrij kunnen migreren tot in de bovenlopen in Duitsland.

De Vecht is een aantrekkelijke rivier voor recreanten. Er zijn mogelijkheden om te varen, te vissen, voor natuur- en landschapsbeleving en (op eigen risico) te zwemmen. Er is een doorgaande vaarroute tot aan de grens waar de kleine watersport en verschillende vechtzompen gebruik van maken. In de uiterwaarden kan gewandeld en gefietst worden. Het zomerbed van de rivier is op meer plekken dan nu zichtbaar en benaderbaar, maar er zijn ook delen die niet toegankelijk zijn om de rust te garanderen voor vogels zoals de grote Karekiet, Porseleinhoen en Roerdomp.

4. Opgaven en ontwikkelingen voor waterschappen

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste thema's en opgaven die spelen op de Vecht, waarbij de primaire verantwoordelijkheid bij de waterschappen ligt. Opgaven waar we als waterschappen wel een rol hebben, maar waarbij de hoofdverantwoordelijkheid bij andere partijen liggen, zijn in het volgende hoofdstuk benoemd.

4.1. Klimaatverandering

De aarde warmt op. Het klimaat verandert sneller dan we jaren geleden nog dachten of hoopten. Dit heeft gevolgen voor de grondwaterstanden in het stroomgebied en het afvoerverloop van de Vecht. De Vecht is een typische regenrivier, die snel op regen- en droge perioden reageert. We zien dat het klimaat verandert met steeds vaker extreem droge of natte perioden. Een voorbeeld van teveel aan water in het stroomgebied hebben we in 1998 gezien, maar ook extreem natte perioden in de zomer zijn mogelijk. Denk aan de enorme hoeveelheid neerslag die in 2021 in Limburg, België en Duitsland is gevallen. In 2018, 2019, 2020 en ook in 2022 hadden we juist te maken met extreem droge zomers, waarbij het gebied afhankelijk was van waterinlaat vanuit de IJssel.

In 2021 heeft het KNMI het klimaatsignaal '21 afgegeven. De constateringen die voor het klimaat van Nederland gedaan zijn, kunnen vertaald worden naar de Vecht:

- Als de uitstoot van broeikasgassen niet vermindert kan de zeespiegel voor de Nederlandse kust rond 2100 stijgen met 1,20 – 2,00 meter ten opzichte van begin deze eeuw. De grootste toename wordt verwacht in de periode 2050-2100. Zeespiegelstijging heeft via het IJsselmeer ook direct gevolgen voor de waterstanden in het benedenstrooms deel van de Vecht. Het Rijksbeleid is er op gericht om het huidige winterpeil op het IJsselmeer tot 2050 te handhaven maar houdt de optie open om het peil 30 cm te laten stijgen. Een hoger winterpeil op het IJsselmeer zorgt dan voor hogere hoogwaterstanden op de Vecht tot aan de eerste stuw Vechterweerd. Dit kan gevolgen hebben voor de natuurwaarden in het winterbed en voor de keringen
- De kans op droogte in het voorjaar en de zomer wordt groter. Dat blijkt momenteel al door vier droge zomers in de afgelopen 5 jaar.
    - Hierdoor neemt de watervraag toe, terwijl de beschikbaarheid van water afneemt.
    - De Rijn, en daarmee de IJssel, wordt steeds meer een regenrivier. De afvoer zal de komende jaren verder afnemen. Hierdoor zal wateraanvoer via het Twentekanaal in de toekomst steeds moeilijker worden.
    - Door lagere afvoeren gedurende langere perioden van lage afvoeren zullen eerder in het jaar problemen ontstaan voor natuur, drinkwatervoorziening, landbouw en bevaarbaarheid. In de verdringingsreeks die in de Waterwet is vastgelegd, is de rangorde bepaald hoe we water moeten verdelen in perioden van schaarste.
- Er ontstaan zwaardere buien; omdat de Vecht een regenrivier is neemt de kans op hoge afvoeren daardoor toe. Dit resulteert vaker in hoge waterniveaus met directe relatie tot waterveiligheid. De klimaatverandering gaat voort en het is te verwachten dat we in de toekomst met hogere maatgevende afvoeren op de Vecht te maken krijgen.

Bovenstaande verwachting van het KNMI geldt voor Nederland, maar in het Duitse deel van het stroomgebied zullen de effecten vergelijkbaar zijn. Dat vraagt om verdere samenwerking met Duitse partners. Het omgaan met de gevolgen van klimaatverandering is zeker niet alleen een opgave van de waterschappen. Ook andere (overheids)partijen hebben een verantwoordelijkheid; klimaat is hierom ook opgenomen in het volgende hoofdstuk. Om tot goede maatregelen te komen is overleg en afstemming met deze stakeholders nodig.

4.2. Waterveiligheid

Het winterbed van de Vecht wordt begrensd door keringen of hoge gronden. De veiligheidsnormen boven- of benedenstrooms van Ommen verschillend, daarom onderscheiden we voor het thema waterveiligheid twee trajecten.

Duitse grens – Ommen
De keringen langs dit deel van de Vecht zijn in beheer van Vechtstromen. Het winterbed wordt op dit traject begrensd door zowel keringen als hoge gronden. Momenteel werkt Vechtstromen aan de bepaling van een nieuwe norm voor deze keringen, aangezien de status 'regionale kering' door een besluit van de provincie Overijssel is vervallen. Na vaststellen van de norm wordt een toetsing uitgevoerd. De uitkomst hiervan is belangrijk voor eventueel te nemen maatregelen aan keringen of ingrepen in het winterbed. De verwachting is dat er in zeer beperkte mate versterkingen van bestaande keringen nodig zijn. De analyse is gedaan op basis van de huidige maatgevende hoogwaterniveau's.

Ommen – Zwarte Water
De keringen op dit traject zijn in beheer van Drents Overijsselse Delta en hebben de status 'primaire kering'. De keringen voldoen niet aan de in de wet vastgelegde normen en worden in het kader van het hoogwaterbeschermingsprogramma versterkt.
Voor het deel Dalfsen – Zwarte Water loopt op dit moment het project Veilige Vecht. Dit is een project in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Daarin wordt onderzocht wat nodig is om de veiligheid op het gewenste niveau te krijgen. De verwachting is dat we in 2027 met de uitvoering kunnen starten;
Het deel Ommen-Dalfsen valt ook onder het hoogwaterbeschermingsprogramma, maar hier zijn de risico's op dit moment minder groot. Werkzaamheden aan dit traject worden daarom pas na 2030 opgestart.

4.3. Voldoende water

Waterbeschikbaarheid staat onder druk door langere perioden van droogte. Momenteel wordt er bij droogte water aangevoerd via het Twentekanaal en kanaal Almelo de Haandrik. Zomer 2022 liet zien dat het niet ondenkbaar is dat via dit systeem geen water meer geleverd kan worden omdat het peil in de IJssel de ondergrens bereikt. Ook voor de toenemende vraag naar drinkwater is het van belang om in droge periode voldoende water beschikbaar te hebben. Vitens gaat, binnen de bestaande vergunning, meer grondwater onttrekken op de waterwinlocatie Vechterweerd. In de kamerbrief 'Water en bodem sturend' heeft het Rijk aangegeven de sponswerking van de bodem te willen vergroten en daarmee water langer vast te houden en de grondwatervoorraad aan te vullen.

Het peilbeheer dat nu gevoerd wordt, is hoofdzakelijk gericht op het bedienen van de landbouw, de aanwezige bebouwing en de recreatievaart. In droge perioden is het peilbeheer gericht op het vasthouden van water en worden hoge stuwpeilen gehanteerd; in natte perioden wordt water afgevoerd. In de praktijk zijn de stuwpeilen in de zomer hoger dan in de winter. De aanwezige land- en waternatuur (ook die in de Natura2000-gebieden) heeft zich ontwikkeld bij het huidige peilbeheer. Een meer natuurlijke rivier vraagt meer dynamiek in waterstanden met in de zomer gemiddeld lagere waterstanden dan in de winter. Tegelijk vragen delen van het Natura2000-gebied Vecht-Beneden Regge om hogere peilen gedurende het hele jaar. Dit zijn strijdige voorwaarden en vraagt om een keuze. Om dynamische rivierprocessen te verbeteren is in het Koersdocument 2017 de lijn uitgezet om het zomerbed van de Vecht, vanaf de grens tot Ommen een natuurlijker, ondieper en breder profiel te geven in combinatie met wijzigingen van peilen en peilbeheer. Aanleiding om de peilen te verhogen volgt met name uit de Natura2000-doelen. In het kader van de opgaven voor

Natura2000 (zie paragraaf 5.1) zijn vier landschapsecologische systeemanalyses (LESA's) en knelpuntenanalyses uitgevoerd. Uit deze analyses blijkt op verschillende trajecten een peilverhoging op de Vecht gewenst is voor het behalen van Natura2000-doelen. Hoe groot die aanpassing moet zijn, heeft de provincie nog niet concreet aangegeven.

Daarnaast is de verandering van het klimaat volgens de koers uit 2017 een belangrijke aanleiding om in te zetten op een peilaanpassing. Verhoging van stuwpeilen maakt het Vechtdal beter bestand te maken tegen situaties van droogte. De uitdaging ligt in het ontwikkelen van een watersysteem dat zowel een oplossing geeft bij 'te nat' als 'te droog'. Ander peilbeheer mag er niet toe leiden dat de stroming in de nevengeulen afneemt.

4.4. Waterkwaliteit

De doelstelling van de Kaderrichtlijn Water (KRW) is dat uiterlijk in 2027 in heel Europa de kwaliteit van alle wateren zowel chemisch (schoon) als ecologisch (gezond) op orde moet zijn. De KRW is een harde, niet vrijblijvende opgave. De waterschappen werken er aan om de doelen van de KRW op tijd te halen. Alle relevante informatie voor de KRW zoals ook voor de Vecht zijn opgenomen in KRW-factsheets (Factsheets Vechtstromen, vanaf pagina 436; (Factsheet Drents Overijsselse Delta, vanaf pagina 435). Deze KRW-factsheets bevatten per waterlichaam onder andere een systeembeschrijving, de doelen en toestand en een overzicht van de maatregelen.

In 2022 voldoet de Vecht niet aan zowel de goede chemische- als goede ecologische toestand. Binnen de ecologische toestand voldoen de biologische kwaliteitselementen macrofauna en vissen, als ook de voedingsstof stikstof en verschillende specifiek verontreinigende stoffen nog niet aan de norm. In hoofdstuk 6 wordt verder ingezoomd op het KRW-maatregelenprogramma. Verder is het relevant om te beseffen dat er in de Nederlandse oppervlaktewateren ongeveer 150.000 stoffen kunnen voorkomen en dat het KRW-meetprogramma 'slechts' ongeveer 150 stoffen omvat. Onder de vele niet KRW-stoffen zitten vele (nieuwe) stoffen zoals medicijnresten, antibiotica, industriële stoffen en microplastics die mogelijk een gevaar vormen voor het aquatische milieu, maar waarvoor op dit moment nog waterkwaliteitsnormen ontbreken. De Green Deal van de Europese Commissie heeft een ambitie gesteld voor de reductie van stoffen die verder gaat dan de doelen van de KRW en die ook gaat over meer stoffen dan in de KRW. Naar verwachting wordt in 2024 de Europese richtlijn stedelijk afvalwater geactualiseerd. Daarin zullen onder meer strengere eisen gesteld worden aan stoffen die gerelateerd zijn aan stedelijk afvalwater.

4.5. Varen op en beleven van de Vecht

Water is niet alleen functioneel, mensen genieten er ook van. Waterschappen streven er naar dat water zoveel mogelijk beleefd kan worden en stimuleren daarom recreatieve initiatieven. Binnen het thema recreatie krijgt 'varen' in deze koers specifieke aandacht, aangezien het waterschap verantwoordelijkheid draagt als vaarwegbeheerder op de Vecht. Het betreft kleinere gemotoriseerde of elektrisch aangedreven recreatieve boten met beperkte diepgang. Beroepsmatige scheepvaart (goederen) vindt niet plaats op de Vecht.

Momenteel wordt binnen waterschap Vechtstromen een nieuw vaarbesluit voorbereid. Tegelijk vinden gesprekken plaats tussen de waterschappen en de provincie over de rollen en verantwoordelijkheden met betrekking tot het varen. De resultaten van deze gesprekken volgen na afronding van de voorliggende koers en zullen in een volgende versie worden meegenomen.

Varen staat soms op gespannen voet met andere belangen en functies. Het kan verstoring geven waar rust gewenst is vanuit het perspectief van natuur. Ook de gewenste dynamische rivierprocessen

kunnen consequenties hebben voor de recreatievaart. Er kunnen door sedimentatie en aanzanding lokaal ondieptes ontstaan die leiden tot vastlopen en/of beschadiging van boten. De huidige afspraken zijn dat op het traject Zwolle-Ommen een minimale diepgang van 1,0 meter in de hoofdgeul wordt gegarandeerd. Voor het deel bovenstrooms van Ommen wordt op dit moment nog een minimale diepgang van 0,5 meter gegarandeerd, maar er ligt voor dit deel een voorstel om dit los te laten. Als daar toe besloten wordt komt het risico van varen volledig bij de eigenaar zelf te liggen.

Hoewel geen kerntaak van het waterschap, is het kunnen genieten van water wel belangrijk. Waterschap Vechtstromen werkt hiervoor aan de nota 'Beleven van water', het waterschap Drents Overijsselse Delta heeft de nota Recreatief medegebruik. In deze nota's zijn de doelen en belangrijkste beleidskaders voor recreatie op en rond de wateren vastgelegd. 'Ja, mits…' is het uitgangspunt om recreatief medegebruik te stimuleren, binnen de kaders van veiligheid, beheertaken en de omgeving.

5. Opgaven en ontwikkelingen van partners

5.1. Versterken Natura2000, NNN en vergroten biodiversiteit

In het Vechtdal en de directe omgeving liggen twee Natura2000-gebieden: “Vecht- en Beneden-Reggegebied” en “Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht”. Vanuit Europa liggen hier harde opgaven bij de provincie Overijssel om deze gebieden te behouden en zo nodig uit te breiden met genoemde habitattypen en -soorten. Daarvoor zijn omstandigheden nodig die bijdragen aan meer dynamiek en stroming, verschillende habitats, afwisselende begroeiing, etc. Beide waterschappen hebben in relatie tot waterkwaliteit en peilbeheer direct met deze opgave te maken.

De biodiversiteit staat landelijk en internationaal onder druk door o.a. verstedelijking, intensieve landbouw, industrie, klimaatverandering en versnippering van de ruimte. Een goede biodiversiteit en een gezond ecosysteem is van belang voor ons allemaal; denk bijvoorbeeld aan de bestuiving van gewassen, plaagbestrijding in de landbouw en invloed op de volksgezondheid.
Waterschappen, provincies en gemeenten en maatschappelijke organisaties hebben het Deltaplan Biodiversiteitsherstel ondertekend waarin zij werken aan het vergroten van de biodiversiteit.

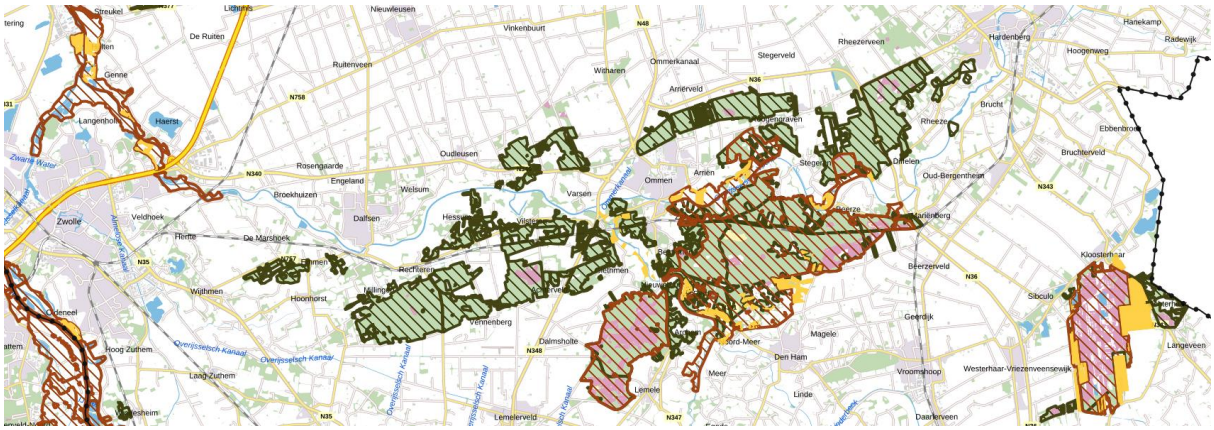

Natuur Netwerk Nederland (groen) en Natura2000 (rood) in en rond Vechtdal (bron: provincie Overijssel)

De problemen rond de stikstofdepositie in Natura2000-gebieden vormen samen met waterkwaliteit en klimaatverandering de grote motor achter de transitie in het landelijk gebied. Het Rijk heeft aangekondigd dat de stikstofemissies in alle sectoren omlaag moet. In het landelijk gebied heeft dit grote consequenties voor de landbouw. In een startnotitie voor het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) heeft het Rijk de contouren geschetst voor de gewenste ontwikkeling. De provincie Overijssel werkt dit regionaal uit in een provinciaal programma (PPLG). In dit programma worden naast herstel van Natura2000-gebieden en de daarvoor noodzakelijke reductie van stikstofemissies ook de opgaven voor de Kaderrichtlijn water, NNN en emissie van broeikasgassen meegenomen. De provincie wil in PPLG ook een duurzaam perspectief geven aan de landbouw en de sociaaleconomische kwaliteit in het landelijk gebied versterken. De bossenstrategie biedt kansen om bij te dragen aan de vergroting van de biodiversiteit in het Vechtdal. Deze ontwikkelingen gaan naar verwachting consequenties hebben voor het grondgebruik of de intensiteit van landbouwkundig gebruik.

De Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) is een programma van de ministeries I&W en LNV, met als doel het bereiken van robuuste klimaatbestendige grote wateren. Voor de grote rivieren zijn hotspots aangewezen waarvan de IJssel-Vechtdelta er één is. De PAGW maakt onderdeel uit van het programma Integraal Riviermanagement (IRM). Binnen de PAGW worden bovenop de maatregelen in het kader van KRW en Natura2000 extra maatregelen getroffen om de ecologische waterkwaliteit te verbeteren en de natuur te versterken. Het traject van stuw Vechterweerd tot aan de monding in het Zwarte Water valt binnen het gebied IJssel-Vechtdelta waar de komende tientallen jaren aanzienlijke hectaren natuur moeten worden ontwikkeld.

Een gezond ecosysteem is relevant voor opgaven van de waterschappen. Doelstellingen vanuit N2000 voor versterken van natuur en reduceren van emissies dragen direct bij aan verbetering van de waterkwaliteit en sluiten daarmee goed aan bij bijvoorbeeld de KRW-opgaven.

5.2. Toenemende vraag naar drinkwater

De Vecht is een belangrijke bron voor drinkwaterbereiding. Op de locatie Vechterweerd wordt door Vitens water onttrokken voor drinkwaterbereiding. Het waterschap Drents Overijsselse Delta infiltreert water uit de Vecht om het grondwater in het intrekgebied van de winning aan te vullen. De onttrekking wordt de komende jaren uitgebreid van twee miljoen m3/jaar naar vier miljoen m3/jaar. Op middellange termijn kan de winning nog groter worden want Vitens heeft een vergunning voor acht miljoen m3/jaar. De uitbreiding is niet alleen nodig voor het opvangen van de toenemende vraag, maar ook vanwege het beleid van Vitens om de grondwaterwinningen te verplaatsen van de hoge delen van Overijssel naar de lage delen. Het is een grote uitdaging om in de toekomst voldoende water van de juiste kwaliteit oppervlaktewater beschikbaar te hebben ter plaatse van de drinkwaterwinlocatie Vechterweerd.

5.3. Recreatie en beleven

Het Vechtdal is aantrekkelijk voor bewoners en toeristen. Langs de Vecht en in de uiterwaarden liggen vele campings en zijn recreatieondernemers actief. Er zijn diverse fiets- en wandelpaden die soms verbonden zijn via een voetgangers- en fietserspontje. Over hele traject van de Duitse grens tot aan de uitstroming van de Vecht in het Zwarte Water kan gevaren worden. De rivier zelf is interessant voor sportvissers en op sommige plekken wordt gezwommen, hoewel er geen aangewezen zwemlocaties zijn. De recreatiedruk neemt de laatste jaren toe en dat beïnvloedt andere sectoren, zoals natuur en landbouw.

Er is spanning tussen het beschermen van natuurwaarden en recreatie in, op en rond de Vecht. Om die reden is er binnen Ruimte voor de Vecht in 2009 op initiatief van het Groen Platform Vecht de notitie ‘Rust en Drukte’ opgesteld. Onderdeel hiervan is een overzichtskaart waar recreatie mogelijk is (drukte) en waar rust gewenst is om natuurontwikkeling niet te verstoren. Eind 2020 hebben de partners van Ruimte voor de Vecht het initiatief genomen om een gezamenlijk beleid op te stellen voor de vaarrecreatie vanuit de verschillende belangen rond water, natuur en recreatie. Als uitwerking van dit beleid is binnen Ruimte voor de Vecht recent een investeringsprogramma ontwikkeld voor het varen op de Vecht, met als doel het varen beter te organiseren en recreanten te sturen door middel van fysieke voorzieningen. Hiermee heeft men goede ervaringen in andere watersportgebieden. Daarnaast is er ook een zoneringskaart ontwikkeld die sturing moet geven in waar en welke voorzieningen gewenst zijn en waar niet, om zo de balans (rust en drukte) te behouden in het gebied. De zoneringskaart geeft op hoofdlijnen weer in welke gebieden natuur en vaarrecreatie voorrang hebben. Iedere ontwikkeling moet individueel getoetst worden aan geldende wetgeving en de bijbehorende participatie met omgeving doorlopen. De provincie werkt aan een NB-wetvergunning voor het varen op de Vecht.

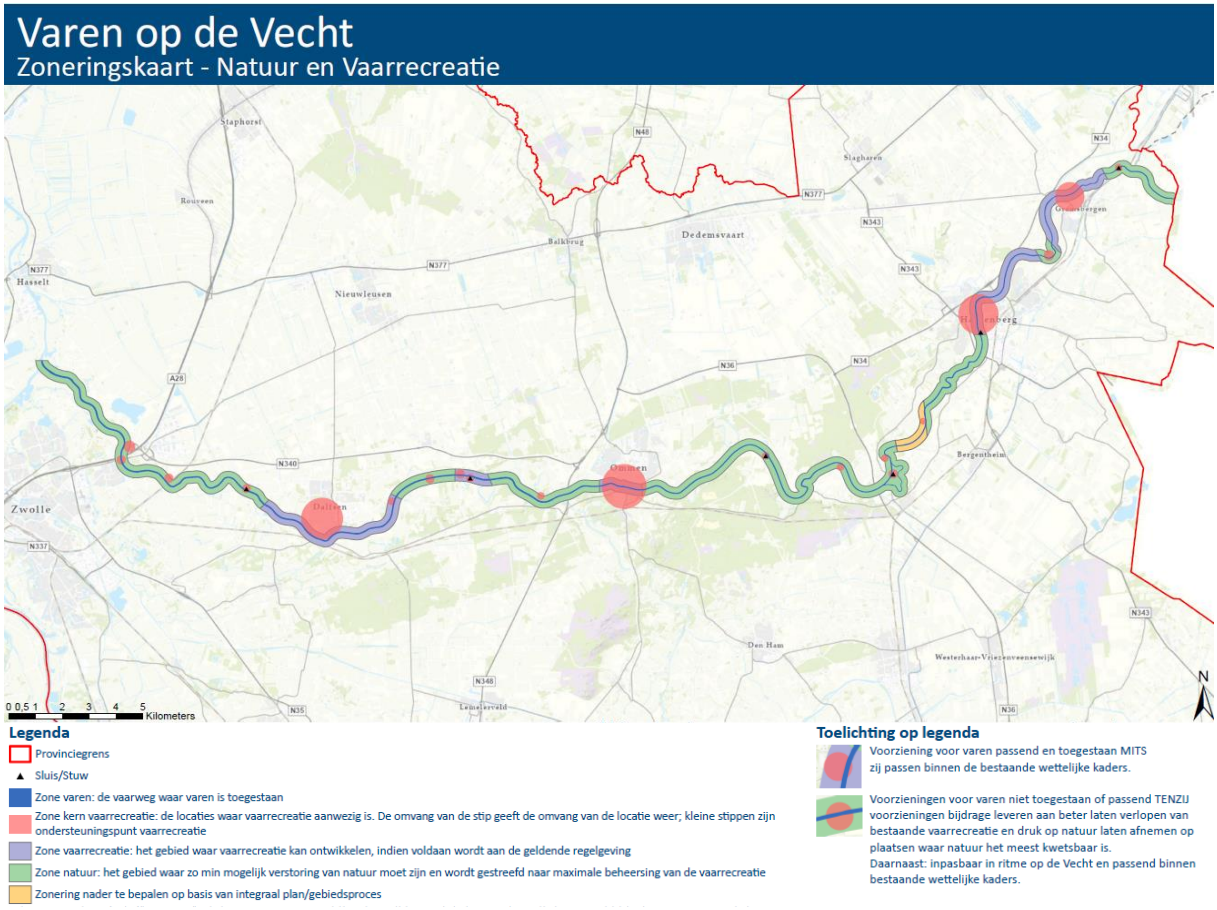

Zoneringskaart natuur en vaarrecreatie (bron: Ruimte voor de Vecht)

5.4. Meer ruimte voor wonen en werken

De regio Zwolle, waartoe ook het Vechtdal behoort, heeft een grote verstedelijkingsopgave van circa 50.000 nieuwe woningen in de komende 10 jaar. Naast woningen zal er ook ruimte nodig zijn voor infrastructuur en bedrijventerreinen. Het zwaartepunt ligt binnen en rond de gemeente Zwolle, maar ook de gemeenten in het Vechtdal krijgen er mee te maken. Het inpassen van een grote stedenbouwkundige groei van de regio, mét behoud en ontwikkeling van de kwaliteit van de leefomgeving, bereikbaarheid en rekening houdend met de gevolgen van klimaatverandering, is een belangrijke opgave voor de regio.

Het Rijk en de regio hebben in 2022 een verstedelijkingsstrategie op voor de regio Zwolle vastgesteld. Als onderdeel van deze strategie is een quickscan “klimaatadaptief ruimtelijk ontwikkelen Regio Zwolle” uitgevoerd, die als uitgangspunt voor de stedelijke ontwikkeling gebruikt wordt. Verdere verstedelijking stelt eisen aan de mate van veiligheid die de dijken langs de Vecht kunnen bieden, aan het peilbeheer, de waterkwaliteit, de beschikbaarheid van water voor de bereiding van drinkwater en ruimtelijke kwaliteit. De regio dient er bij uitwerking van de verstedelijkingsstrategie rekening mee te houden dat de Vecht in de toekomst misschien meer ruimte nodig heeft om hogere afvoeren als gevolg van nattere winters te kunnen verwerken.

5.5. Klimaat

In het vorige hoofdstuk (opgaven waterschappen) is het onderwerp klimaat benoemd. Daarin is aangegeven dat het omgaan met de gevolgen van klimaatverandering een gemeenschappelijke

opgave betreft, waarbij meerdere (overheids)partijen verantwoordelijkheid dragen. Samen met initiatief door deze stakeholders zal het waterschap in overleg treden om deze opgave aan te pakken.

Met ingrepen in het watersysteem kunnen we de gevolgen van klimaatverandering mitigeren. Beter is het om de oorzaak van klimaatverandering, emissie van broeikasgassen te verminderen. Zon, wind en waterkracht zijn bronnen voor het opwekken van duurzame energie. Het Vechtdal is daarvoor ook een potentieel zoekgebied.

6. Welke stappen richting 2030

Om het einddoel te realiseren is een eerste stap richting 2030 nodig. In dit hoofdstuk wordt de koers uitgelijnd voor de komende tien jaar. We beschrijven noodzakelijke maatregelen, de ambitie en maken een inschatting van de benodigde inspanning om die te realiseren. We werken aan een robuust systeem dat ook functioneert bij verdergaande klimaatverandering. Vanuit het principe 'water en bodem sturend' betekent dit ook dat niet overal alles kan.

In dit hoofdstuk worden onderwerpen apart belicht, maar we onderkennen tegelijk dat deze elkaar vaak versterken of kunnen tegenwerken. Deze synergie of spanning is afhankelijk van de lokale omstandigheden en is daarom niet verder uitgewerkt. Veel van de voorstellen in dit hoofdstuk sluiten aan op processen die nu al lopen.

6.1. Zorgen voor voldoende water

Voldoende water betekent een balans vinden tussen waterbeschikbaarheid in droge perioden en voorkomen van wateroverlast bij veel en langdurige regen. Dat vraagt om onderscheid tussen 'normale' omstandigheden, waarbij we door het bedienen van stuwen de waterstand in een stuwpand kunnen beheersen, en meer extremere situaties waarin we de waterstand slechts in geringe mate kunnen regelen. Om in perioden met beperkte afvoer het leeglopen van de Vecht en daarmee verdroging van de omgeving te voorkomen zijn de stuwen noodzakelijk; verwijderen van één of meerdere stuwen is op dit moment niet aan de orde. De extremen treden als gevolg van klimaatverandering steeds vaker op; ook moeten we er rekening mee houden dat het aanvoeren van water uit de IJssel via het kanalensysteem in de toekomst wellicht niet meer mogelijk is.

Een natuurlijker Vecht vraagt om permanente stroming, ook in droge perioden, en minder pieken in de afvoer. Om stroming in droge perioden te houden of te vergroten zijn, in zowel het Nederlandse als het Duitse deel van het stroomgebied, op grote schaal maatregelen noodzakelijk, gericht op het vasthouden van water in de bodem . Om de piekafvoeren te beperken zijn eveneens grootschalige maatrelen noodzakelijk, echter dan gericht op het bergen van water in extreem natte perioden. Meer water vasthouden en bergen kan consequenties hebben voor de gebruiksmogelijkheden.

Ook voor de toenemende vraag naar drinkwater is het van belang om in droge periode voldoende water beschikbaar te hebben. Vitens gaat, binnen de bestaande vergunning, meer grondwater onttrekken op de waterwinlocatie Vechterweerd. Dat heeft ook gevolgen voor de waterinlaat vanuit de Vecht naar het omliggende (landbouw)gebied. Nader onderzoek en overleg met Vitens is nodig om te bepalen of toename van wateronttrekking gaat leiden tot knelpunten, bijvoorbeeld voor (grond)waterniveaus en waterkwaliteit. Tegelijk zal ook gekeken moeten worden naar onttrekkingen in Duitsland en de gevolgen daarvan voor de wateraanvoer.

Voorstel:

- Initiatief nemen (agenderen) om in Nederland én Duitsland te zoeken naar mogelijkheden om water vast te houden en te bergen, zowel in de directe nabijheid van de Vecht als in de bovenlopen van het hele stroomgebied.
- Concrete mogelijkheden om water vast te houden of te bergen inbrengen in ruimtelijk processen zoals het PPLG.
- Samen met Vitens onderzoeken of de Vecht op lange termijn voldoende water aanvoert om de drinkwaterwinning bij Vechterweerd te compenseren.
- Intensiveren van het overleg met Duitse partners om ook in Duitsland water meer vast te houden en te bergen in extreem natte perioden.

- Onderzoeken wat de gevolgen zijn van het wegvallen van wateraanvoer via het Twentekanaal.

6.2. Blijven werken aan waterveiligheid

De keringen langs de Vecht in het beheergebied van waterschap Vechtstromen, vanaf de Duitse grens tot de monding van de Regge, zijn aangemerkt als 'overige keringen'. Het waterschap is daarmee zelf verantwoordelijk om de (veiligheids)norm van deze keringen vast te stellen. Waterschap Vechtstromen is momenteel bezig deze norm te bepalen, passend bij de kans op een eventuele overstroming en de risico's van het achterliggende gebied. Aanpassing van de normen kan mogelijkheden bieden voor aanpassingen in het winterbed, zoals meer opgaande begroeiing, of wijzigingen aan de loop en het profiel van het zomerbed, mits (uiteraard) de veiligheid gewaarborgd blijft. Op basis van het risicoprofiel van achterliggende percelen is op basis van de huidig vastgestelde maatgevende hoogwaterniveau's de norm van keringen bepaald. Uit een eerste analyse blijkt dat vooralsnog een beperkte lengte (enkele kilometers) van de Vechtkeringen niet voldoet. Om definitief te bepalen welke keringen niet voldoen is na vaststellen van de normering een toetsing nodig. Op basis van de resultaten uit deze toets kan waterschap Vechtstromen bekijken wat nodig is.

De keringen tussen Dalfsen en de monding in het Zwarte Water hebben de status 'primaire kering' en worden de komende jaren versterkt in het kader van het project Veilige Vecht. Het traject Ommen – Dalfsen moet ook verbeterd worden. Aangezien de prioriteit hier lager ligt zullen de voorbereidingen daarvoor na 2030 starten. In het kader van het project Veilige Vecht is onderzocht of maatregelen in het stroomgebied, zoals het bergen van water, kunnen bijdragen aan het beperken van de waterveiligheidsopgaven. Voor de extreme situatie waar de primaire keringen veiligheid voor moeten bieden, blijkt dit niet effectief te zijn. Voor regionale keringen kan dit wel een optie zijn.

Het is niet ondenkbaar dat we in de toekomst met hogere afvoeren op de Vecht te maken krijgen. In dat geval kan het nodig zijn om meer ruimte voor de Vecht te creëren, door de rivier op smalle trajecten te verbreden of het achterliggende gebied voor te bereiden op gecontroleerde overstromingen. De waterschappen volgen de ontwikkeling rond het verhogen van het IJsselmeerpeil nauwlettend.

Voorstel:

- Voor de keringen in gebied van Vechtstromen, na vaststellen normering, een toetsing uit te voeren om precies te bepalen welke delen van keringen niet voldoen. Op basis van deze toetsing bepalen wat nodig is.

6.3. Aanpassen van peilen en afvoerverloop

De afgelopen jaren is de lijn uitgezet om het peil van de Vecht geleidelijk te verhogen. Aanpassing naar een vast zomer- en winterpeil zou hierbij een eerste stap zijn. In 2022 is opnieuw gekeken naar de noodzaak en onderbouwing van eventuele peilaanpassing en naar de consequenties hiervan. Uit deze analyse komt daarbij naar voren dat:

- verhoging van peilen op de Vecht voor hoogwaterveiligheid geen knelpunt is; bij hoogwater is de afvoercapaciteit van de Vecht het dominante proces voor de waterstanden
- voor sommige delen van het Natura2000-gebied Vecht en Beneden Regge een peilverhoging op de Vecht gewenst is; hoe groot deze peilverhoging moet zijn, is echter nu niet duidelijk.
- de totaalschade voor de landbouw (het verschil tussen extra natschade en beperken van droogteschade) toe neemt bij een significante peilverhoging. De invloed van het opzetten van peilen buiten het winterbed is daarbij overigens beperkt. Bij geringe peilverhoging lijkt de schade enkel lokaal op te treden.

De stuwpanden op de Vecht zijn verschillend qua omgeving en verschillend welke doelen zij bedienen. Van belang is daarom maatwerk per stuwpand; in het ene pand is natuurontwikkeling leidend, in het andere pand zijn landbouwbelangen maatgevend. Verhoging van peil wordt vooral gedreven door belangen van Natura2000. De stuwpanden van Vilsteren en Junne hebben hierin een directe rol. Voordat we stuwpeilen gaan aanpassen moet duidelijk zijn wat nodig is, voor bijvoorbeeld de ontwikkeling van natuurwaarden, en wat de consequenties daarvan zijn voor andere functies, zoals landbouw. Uit de LESA's (zie paragraaf 4.2) is nog niet duidelijk welke peilaanpassing gewenst is voor Natura2000. De provincie Overijssel, als verantwoordelijke voor de Natura2000-opgaven, moet hierin duidelijkheid verschaffen.

Voorstel:

- Provincie Overijssel verzoeken om een gedegen onderbouwing te leveren, inclusief effecten op bijvoorbeeld de landbouw, welke peilaanpassing nodig is voor Natura2000-gebied Vecht en Beneden Regge.
- Op basis van de resultaten van het onderzoek voor Natura2000-gebied Vecht en Beneden Regge, in gesprek gaan over mogelijke peilaanpassing voor de stuwvakken Vilsteren en Junne.

De waterschappen werken met vastgestelde stuwpeilen. In het dagelijks beheer is er nu al ruimte om maatwerk te plegen en afhankelijk van de seizoenen en omstandigheden hierop (beperkt) af te wijken. Met deze handelingsvrijheid kan ingespeeld worden op fluctuaties gedurende het jaar met als doel de waterbeschikbaarheid te vergroten. Het geeft echter geen structurele oplossing voor de grote opgaven die er liggen.

<u>Aanpassen stuwregime ten behoeve van natuurlijker vegetatie en biodiversiteitstoename</u>
Voor een goede ontwikkeling van typische riviervegetatie is meer variatie in waterstanden en continu stromend water gewenst. Dat betekent gedurende korte perioden hogere waterstanden in voorjaar en zomer waarbij inundatie van lagere delen van de uiterwaarden optreedt. In deze situaties kan zich nieuw sediment afzetten en kunnen zaden ontkiemen. In de huidige situatie is voor inundatie van enige betekenis minimaal 50 a 60 centimeter peilverhoging nodig. Met de huidige stuwen en kleppen is dat niet mogelijk. Uit het onderzoek naar morfologische processen blijkt dat het wel mogelijk is om de stroming te beïnvloeden door bij toename van afvoer de kleppen juist eerder te laten zakken. Hiermee wordt tijdelijk de stroomsnelheid verhoogd en dat draagt bij aan meer afwisseling in stroomsnelheden. Het effect is wel beperkt en deze aanpassing kan niet zo maar geïmplementeerd worden; daar voor is een technische analyse van de mogelijkheden met betrekking tot bediening en aansturing van stuwkleppen noodzakelijk.

Voorstel:

- Onderzoeken waar actief stuwbeheer mogelijk is om ontwikkeling van riviervegetatie op lage delen van de uiterwaarden te versterken.
- In overleg treden met gebiedspartners om te onderzoeken of ander stuwbeheer ook in praktijk gebracht kan worden.

6.4. Schoner en gezonder water

In 2022 is zowel de chemische als ecologische waterkwaliteit van de Vecht nog niet volledig op orde. Er is veel Nederlandse en Europese regelgeving of beleid dat gericht is op een verdere verbetering van de waterkwaliteit. Denk hierbij aan de Kaderrichtlijn Water, het toelatingsbeleid voor gewasbescherming en nieuwe stoffen, vergroeningsmaatregelen in het gemeenschappelijk landbouwbeleid, het wegvallen van derogatie in het kader van de Nitraatrichtlijn, de Wet stikstofreductie en natuurherstel en over een paar jaar de actualiseerde richtlijn stedelijk afvalwater.

In het winterbed is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en mest niet gewenst. Bij hoogwater komen deze stoffen snel, sneller dan in binnendijkse gebieden, in het oppervlaktewater, waardoor elders in het winterbed natuurterreinen of terreinen die extensief beheerd worden belast worden met deze stoffen. Daarnaast is het ongewenst omdat het Vechtwater een bron is voor drinkwaterbereiding in de winlocatie Vechterweerd. Naast de beschreven Wet- en regelgeving kan het PPLG een grote betekenis hebben voor het terugdringen van de belasting wanneer in de uiterwaarden van de Vecht gekozen wordt voor extensivering van de landbouw.

De waterschappen hebben de voorgenomen maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit vastgelegd in hun Waterbeheerprogramma's. De komende jaren voeren de waterschappen verschillende inrichtingsmaatregelen uit in het kader van de Kaderrichtlijn water. Gemeenten hebben in hun gemeentelijke rioleringsplannen vastgelegd hoe zij het aantal lozingen van overstorten verder terug gaan dringen. De landbouwsector heeft de ambities om de waterkwaliteit te verbeteren vastgelegd in het Deltaplan agrarisch waterbeheer (DAW). In dat kader worden projecten uitgevoerd gericht op de verbetering van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. In 2021 zijn per waterschap GAW's (Gebiedsdocumenten Agrarische Wateropgave) opgesteld, waarin de opgaven voor waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid in beeld gebracht, zodanig dat de landbouwsector er gebiedsgericht mee kan werken.

Ruim 50 % van het water van de Vecht is afkomstig uit Duitsland. Een deel van de verontreiniging is daarmee afkomstig uit Duitsland. Ook in Duitsland werken ze in het kader van de KRW aan het verbeteren van de waterkwaliteit. Een intensievere samenwerking met de Duitse partners gericht de verbetering van de waterkwaliteit, is nodig. De actualisatie van de Europese richtlijn stedelijk afvalwater is daartoe een goede aanleiding.

Voorstel:

- Ontwikkelingen op het gebied van nieuwe stoffen, zoals medicijnen en PFAS, monitoren.
- Binnen de bestaande structuren het overleg met Duitsland intensiveren gericht op de verbetering van de waterkwaliteit en uitvoeren van maatregelen.
- De ontwikkelingen rond de richtlijn stedelijk afvalwater goed te volgen en mee te nemen in de investeringsprogramma's voor de RWZI's.

Een betere waterkwaliteit en uitvoering van maatregelen in het kader van het programma 'Ruimte voor de Vecht' hebben weliswaar geleid tot verbetering, maar nog niet tot een grootschalig ecologisch herstel van de onderwaternatuur met een hoge biodiversiteit van typische riviersoorten. De belangrijkste oorzaak hiervoor is dat de Vecht een gestuwd systeem is. Hierdoor is er in de normale beheersituatie een beperkte rivierdynamiek. Het huidige stuwpeilbeheer resulteert in geringe fluctuaties in het waterpeil en in lage stroomsnelheden van het water tot bijna stagnatie in de zomer. Daarnaast hebben grote delen van de Vecht (te) steile oevers en is de Vecht te diep voor de groei van waterplanten, wat leidt tot een beperkte variatie in habitats onder en boven water (rivierhout, oeverbegroeiing, overstromingsvlakten).

Alleen in stuw-passerende nevengeulen met continu stromend water, rivierhout en afwezigheid van verstoring door gemotoriseerde recreatievaart is onderwaternatuur met een hoge diversiteit van typische riviersoorten te realiseren. In de gestuwde Vecht is niet dezelfde kwaliteit te halen als in de stromende nevengeulen. De kwaliteit kan wel versterkt worden door:

- Optimalisatie trekroutes voor vissen
- Aanleg van natuurlijke oevers door het ontstenen
- Het versterken van de ecologische functie van de mondingen van zijwateren

- Het inbrengen van zowel dood als levend hout
- De aanleg van eenzijdig aangetakte ondiepe nevengeulenrealisatie overstromingsvlakten
- Versmallen en verondiepen van het zomerbed

<u>Optimalisatie trekroutes voor vissen</u>
De Vecht is een belangrijke bestemming of doorvoerroute voor trekvis zoals zeeforel en noordzeehouting. Momenteel functioneert de Vecht niet als goede vismigratieroute tussen de zee en de bovenlopen. Volledige stroomopwaartse migratie tot in de bovenlopen is nu niet mogelijk. De potentie van de Vecht voor migrerende vissen is echter groot. Er zijn oplossingen mogelijk in de vorm van vrijstromende nevengeulen, cascadepassages en hellingpassages.

Nieuwe duiker in de afsluitdijk, waardoor vissen vanuit de Waddenzee via het IJsselmeer de Vecht op kunnen zwemmen, naar de bovenlopen van het watersysteem.

Een stuwpasserende vrij afstromende nevengeul waarin het water tijdens een groot deel van het jaar mee stroomt rond een stuw, is een goed alternatief voor rivierherstel in een blijvend gestuwde Vecht. Gebruikmakend van het verval over de stuw kunnen deze geulen tevens de voorwaarden scheppen voor ecologisch herstel zoals voldoende stroomsnelheid, een natuurlijke morfologie en een ongestoorde vegetatieontwikkeling. Een keten van permanent meestromende obstakelvrije nevengeulen met voldoende lengte is een juiste stap naar een meer natuurlijke Vecht en draagt sterk bij aan herstel van karakteristieke onderwaterriviernatuur. De groei en ontwikkeling van bomen langs de geul is hierbij essentieel; het zorgt voor beschaduwing en daardoor minder opwarming van het water. De ervaring met nevengeul Junne vormt daartoe een belangrijke stimulans.

In 2022 is het rapport ‘Swimway Vecht’ gepresenteerd, met resultaten van onderzoek naar vismigratie op de Vecht. Advies hieruit is om te komen tot een gecoördineerde aanpak voor verbetering van de vismigratie in het stroomgebied van de Vecht. Dit is van belang voor het behalen van de KRW-doelen. In de benedenloop zijn verbeteringen noodzakelijk om het stroomgebied bereikbaar te maken voor alle vissoorten. Daarvoor is het nodig om bij elke stuw in de benedenloop van de Vecht een stuwpasserende vrij afstromende nevengeul aan te leggen. Tegelijk dienen de huidige cascadepassages, die naast de stuwen liggen, verbeterd te worden door de inlaten aan te passen en geschikt te maken voor zowel winter- als zomerpeil. Deze cascadepassages zijn voor de vismigratie een noodzakelijke aanvulling op de nevengeul.
Een derde mogelijkheid voor vismigratie zijn hellingpassages. Hier worden in de hoofdloop van de rivier over grotere lengte drempels aangebracht, die het hoogteverschil geleidelijk overbruggen. In Duitsland is hier al ervaring mee opgedaan en wordt dit als de beste oplossing beoordeeld. Deze mogelijkheid heeft uiteraard consequenties voor de recreatievaart, aangezien deze hellingpassages niet passeerbaar zijn voor boten.

Nieuwe cascadestuw met geïntegreerde vistrap in de Vecht bij Schüttorf (bron: NLWKN, Betriebsstelle Meppen)

Stand van zaken mbt nevengeulen:

- nevengeul stuw Vechterweerd — poort naar het hele stroomgebied; advies voor aanleg van een vrijstromende obstakelvrije nevengeul
- nevengeul stuw Vilsteren — advies tot aanpassing van de nevengeul, naar vrijstromende, obstakelvrije geul
- nevengeul stuw Junne — realisatie gereed 2021 (KRW-opgave)
- nevengeul stuw Diffelen — aanpassing van nevengeul in voorbereiding realisatie in 2023/2024 (KRW-opgave)
- nevengeul Hardenberg — geen opgave
- nevengeul stuw De Haandrik — ontwerp nieuwe nevengeul gereed aanleg en realisatie in 2023 (KRW-opgave)

Voorstel:

- Op basis van het onderzoeksrapport Swimway Vecht onderzoeken welke ingrepen nodig zijn om de Vecht volledig vismigreerbaar te maken en bepalen wat dit voor reeds geplande investeringen betekent.

Aanleg van natuurlijke oevers door het ontstenen

Natuurlijke oevers zijn een voorwaarde voor actieve meandering en het samenhangend ontstaan en ‘verversen’ van typische rivierhabitats en stroomdalgraslanden. Voor de gewenste vorming van onderwaterhabitats is ontstening op het hele talud (dus ook onder waterlijn) belangrijk.

Op dit moment (2022) is 32% van de totale oeverlengte van de Vecht volledig en 6% tot op de waterlijn bij winterpeil ontsteend. Het grootste deel van de

ontsteende trajecten ligt bovenstrooms van Ommen. Van de resterende oeverlengte is voor ruim 50% ontstening vanwege naastgelegen gebruik of waterveiligheid niet gewenst.

Voorstel:

- Programmeren van de resterende oeverlengte waar ontstening mogelijk is; waar nodig eerst haalbaarheidsonderzoek uitvoeren
- Ontwikkelen van een kader voor afspraken met grondeigenaren over afkalving en aanzanding

<u>Ecologische functie van mondingen zijwateren en eenzijdig aangetakte nevengeulen</u>
De zijwaterlopen van de Vecht vormen de verbindende schakels tussen het hoofdwatersysteem van de Vecht en het regionale watersysteem en zijn belangrijk in de uitwisseling van (vis)soorten. De plek waar zijwaterlopen uitmonden in de Vecht zijn kansrijke locaties voor rijke moerasbegroeiing en velden met waterplanten. Dat zelfde geldt voor van eenzijdig aangetakte ondiepe nevengeulen. Deze versterken het rivierbiotoop 'rijke water- en moerasvegetatie' en daarmee de aquatische Vechtdalnatuur. Deze rivierwaterbiotoop ontbreekt praktisch in de hoofdloop van de Vecht en kent een belangrijke functie als rust- en broedplaats voor water- en moerasvogels, opgroeigebied voor riviervissen en leefgebied voor verschillende soorten waterinsecten.

Voorstel:

- Onderzoeken van locaties, met name bij uitmondingen zijwaterlopen, om te ontwikkelen als moeraszone.
- Uitvoeren van een kansenverkenning naar aanleg eenzijdig aangetakte ondiepe nevengeulen

<u>Het inbrengen van rivierhout</u>
Dood hout hoort van nature thuis in de Nederlandse rivieren. Op en rond dit hout vinden diverse soorten insecten en vissen hun leefgebied. Het plaatsen van dit zogenaamde 'rivierhout' is een belangrijke schakel in de voedselketen en verbetert de waterkwaliteit. Vanwege het nagenoeg ontbreken van houtige begroeiingen op de oeverzones van de Vecht, geldt voorlopig als alternatief het inbrengen van rivierhout. Op middellange termijn is rivierbosontwikkeling in de uiterwaarden van de Vecht gewenst (zie ook paragraaf over ooibos).

Voorstel:

- Zoeken van locaties waar het inbrengen van rivierhout mogelijk is

<u>Ontwikkeling riviernatuur binnen overstromingsbereik van de Vecht</u>
De bestaande landnatuur in de lage delen van het Vechtdal is geconcentreerd in en rondom 'oude' structuurrelicten van de tot circa 1900 actief meanderende Vecht. Belangrijke delen hiervan zijn onderdeel van het Natura 2000-gebied Vecht en Beneden-Regge. Het natuurbeleid stuurt sterk op de realisatie van de gestelde instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied. Dit zijn doelen die passen bij de huidige dynamiek van de Vecht, maar die niet altijd sporen met het beeld van een dynamische en klimaatbestendige natuurlijke laaglandrivier. Natuurtypen die ook een essentiële rol vervullen in de levenscycli van talrijke aquatische soorten, zoals laag dynamische moerassen en ooibossen ontbreken in de Vecht.

Laagdynamische moerassen zijn gebieden die door overstroming in de periode van februari tot in juni minimaal enkele maanden onder water staan. Overstromingsvlakten in het winterbed vervullen een cruciale rol als bron van bulkvoedsel voor water en moerasvogels en als voortplantingsgebied van verschillende soorten, waaronder kwabaal en grote modderkruiper.

Langdurige natte overstromingsvlaktes gaan moeilijk of niet samen met een op hoge productie gerichte agrarische functie. Ook vereist het toestaan van langdurige inundaties afstemming met betrekking tot hoogwaterveiligheid, omdat een ondergelopen uiterwaard minder of geen ruime biedt voor het bergen van water bij een hoogwatersituatie. Een optie is om in het voorjaar, als de kans op extreem hoogwater klein is, extra water in het gebied binnen te laten om zo enige rivierdynamiek toe te voegen. Dit past men in Duitsland ook toe en noemt men ökologischen Flütungen.

Stroomdalvegetaties zijn karakteristieke vegetaties in een rivierdal die we vinden op dijken, stroomruggen, oeverwallen en rivierduinen. Onder meer het symbool van het Vechtdal, de Vechtdalanjer, hoort in deze omgeving. Voor ontwikkeling van deze soort zijn kalkhoudend zand (of zavel) en kortdurende winterinundaties vereist.

Voorstel:

- Op initiatief van de provincie kansrijke gebieden in kaart brengen voor ondiepe, langdurige inundaties; bijvoorbeeld laag gelegen gebieden achter een zomerkade
- Op initiatief van de provincie kansrijke locaties voor stroomdalgrasland- vegetaties in kaart brengen.

Ooibossen zijn bossen die onder invloed staan van een rivier. Zachthoutooibos direct aan de oever staat regelmatig onder water en is van grote betekenis voor de aquatische natuur, maar ook voor een de bever. Mede door het (vaak) weelderige en ontoegankelijke karakter is ooibos ook van belang voor diverse andere soortgroepen, zoals broedvogels. In de huidige situatie van het Vechtdal is het areaal ooibos zeer beperkt. Tijdens hoogwater hebben zachthoutooibossen, zeker in het stroomvoerende deel van het rivierdal, een weerstandsverhogend effect die op gespannen voet kan staan met eisen vanuit hoogwaterveiligheid.

Hardhoutooibos ontwikkelt zich op de hogere delen in het rivierdal en mag maar enkele dagen per jaar onder water staan. Mits deze bossen in stromingsarme delen van de uiterwaard staan, belemmeren ze de afvoer niet of nauwelijks.

Voorstel:

- Op initiatief van de provincie kansrijke locaties voor ooibosontwikkeling in winterbed van de Vecht in beeld brengen

- Op basis van onderzoek door provincie naar ooibosontwikkeling de haalbaarheid bekijken. Bij dit onderzoek hoort ook of er compenserende maatregelen nodig zijn om waterveiligheidsrisico's te beheersen.
- Onderzoeken of ooibosontwikkeling onderdeel kan zijn van het HWBP-dijkversterkingsproject Veilige Vecht.

6.5. Recreatie in, op en langs de Vecht

De Vecht wordt steeds aantrekkelijker om te recreëren. Gemeenten, provincie en vooral ondernemers en organisaties in de recreatiesector zullen initiatieven moeten nemen om te zorgen dat dit verantwoord gebeurt. Om recreatie goed samen te laten gaan met de ontwikkeling van een natuurlijke rivier moeten partijen afspraken maken. De rol van het waterschap is hierin tweeledig. Ten aanzien van recreatie zoals wandelen, fietsen e.d. is deze beperkt en richt de rol zich vooral op het bewaken van het belang van waterveiligheid en waterkwaliteit. Voor varen ligt dat anders. Waterschap is vaarwegbeheerder op de Vecht en heeft hier een verantwoordelijkheid in de vergunningverlening en handhaving.

Recreatievaart is mogelijk in de maanden april tot en met september. In periodes met langdurig lage afvoeren kan de vaardiepte afnemen. De huidige afspraken zijn dat vanaf Zwolle tot Ommen een vaardiepte van 1,0 meter en vanaf Ommen tot de Duitse grens een vaardiepte van 0,5 meter wordt gegarandeerd. In het nieuwe vaarbesluit wordt voor het traject Ommen tot Duitse grens de vaardiepte mogelijk los gelaten. Dat sluit aan op de ontwikkeling van een meer natuurlijke rivier, met ruimte voor erosie en sedimentatie in de rivier. Wanneer daar toe besloten wordt, zullen waterschappen afspraken moeten maken met de watersportsector hoe om te gaan met mogelijk ondiepe trajecten in de Vecht en de communicatie hieromtrent.

De partners binnen Ruimte voor de Vecht hebben in 2022 gewerkt aan zoneringskaart voor vaarrecreatie. Op deze kaart is aangegeven waar verschillende vormen van vaarrecreatie worden gestimuleerd of ontmoedigd. Om die zonering te ondersteunen worden door onze partners investeringen gedaan die de watersporter moeten verleiden om te varen of te recreëren in zones waar dat de minste schade aan natuur aanricht. Daarnaast maken de partners afspraken over regelgeving (vergunningen en handhaving) en zetten partners in op bewustwording en voorlichting over verantwoord varen en recreëren op en langs de Vecht.

Bij vergunningaanvragen voor aanlegplaatsen en/of strandjes zal door verschillende bevoegde gezagen getoetst worden wat waar mogelijk is. Officiële zwemlocaties worden door de provincie Overijssel aangewezen. Aangezien er langs de Vecht geen zwemlocatie aangewezen zijn, wordt er

door de waterschappen op de Vecht niet op zwemwaterkwaliteit gecontroleerd. Zwemmen mag, maar op eigen risico.

Voorstel:

- Vergunningenbeleid af te stemmen op de zoneringskaart varen die is ontwikkeld binnen Ruimte voor de Vecht.

6.6. Beheer, onderhoud en monitoring

De waterschappen vervullen een belangrijke taak in het beheer en onderhoud op de Vecht om de veiligheid te waarborgen. Zowel het zomerbed van de rivier als de primaire keringen zijn volledig in beheer en onderhoud van het waterschap. Voor de overige keringen en percelen in het winterbed verschilt het beheer, afhankelijk van eigendom, belang en/of afspraken. Hier zijn naast het waterschap ook particuliere eigenaren, landbouwondernemers, terreinbeherende organisaties, gemeente en provincie actief. In alle gevallen geldt dat de keur en leggerverplichtingen, opgelegd door het waterschap, van toepassing zijn om de waterveiligheid in het gebied te waarborgen. Het waterschap ziet toe op activiteiten en handelingen van derden in het winterbed en treedt handhavend op als hier niet aan voldaan wordt.

De richting die uitgezet wordt in dit Koersdocument heeft invloed op hoe beheer en onderhoud wordt ingevuld. Het natuurlijker inrichten van de Vecht, zoals door ontstenen van oevers en vegetatieontwikkeling, heeft consequenties voor beheer. Stimuleren van sedimentatieprocessen in het zomerbed, leidt ook tot meer aanzanding op en rond de stuwcomplexen. Dit vraagt om extra controles en vaker verwijderen van zand onder de stuwkleppen om te zorgen dat deze goed blijven functioneren. De waterschappen evalueren het huidige onderhoud in het zomer- en winterbed van de Vecht in het licht van het streefbeeld voor 2050 en brengen in beeld waar het huidig onderhoud de ontwikkeling van een natuurlijke, levende rivier belemmert.

Om eenduidigheid in het gebied te creëren mbt beheer en onderhoud heeft Vechtstromen een overall Beheer en Onderhoudsdocument (BOD) voor het deel van Duitse grens tot aan Ommen opgesteld. Deze is in de concept fase en nog niet definitief. WDOD heeft nog geen overall BOD voor zijn deel van de Vecht, van Ommen tot het Zwarte Water.

Er loopt op dit moment een monitoringsprogramma op de Vecht. Periodiek worden metingen uitgevoerd voor waterkwaliteit, dimensies zomerbed en mate van begroeiing. Al deze gegevens worden vastgelegd in databases en worden gebruikt om ontwikkelingen te volgen; waar nodig wordt bijgestuurd. De metingen hebben verschillende doelen. Voor KRW zijn ze verplicht om verantwoording af te kunnen leggen; meetgegevens zijn bepalend of voldaan wordt aan bijvoorbeeld voldoende schoon en gezond water. Profielmetingen van het zomerbed daarentegen worden gebruikt om sedimentatieprocessen en/of oevererosie in kaart te brengen. Op basis van deze gegevens weten we of de ontwikkelingen de gewenste richting op gaan, of dat ingrijpen/bijsturen gewenst is.

Het beheer van de keringen langs de Vecht is op grote delen gericht op het bereiken en behouden van een sterke, bloemrijke grasmat. De keringen dragen daarmee bij aan het behoud en versterken van de biodiversiteit. Dit beheer willen we voortzetten of waar nodig uitbreiden.

<u>Gebruik van het winterbed</u>
De maatregelen die nodig zijn voor de ontwikkeling van een veilige en levende Vecht hebben effect op de gebruiksmogelijkheden van het winterbed. Het grondgebruik in het winterbed moet worden

aangepast aan een natuurlijker peilbeheer bij frequenter optreden van langdurige perioden waarin lage delen van het winterbed overstromen.

Voor een aantal situaties kan gekozen worden om landbouwgrond extensief te blijven beheren en misschien genoegen te nemen met een lagere opbrengst. Voor andere delen is een functiewijziging van landbouw naar natuur nodig. Als verantwoordelijke voor het natuurbeleid zal de provincie hierin het voortouw moeten nemen.

Zonnevelden voor het opwekken van duurzame energie passen niet in het winterbed van een natuurlijker Vecht. Stroming in de Vecht is nodig voor vis en andere stromingminnende planten en dieren. Waterkrachtcentrales verstoren dat en zijn daarom niet gewenst.

Voorstel

- Actualiseren van de beheer- en onderhoudsdocumenten voor het Nederlandse deel van de Vecht.
- Het vergunningenbeleid af te stemmen op de gewenste ontwikkelingen in dit Koersdocument.

6.7. Provinciaal Programma Landelijk Gebied als vliegwiel voor ontwikkeling van de Vecht

De provincie Overijssel werkt aan het Provinciaal Programma Landelijk Gebied. Natuur, water en klimaat zijn de dwingende opgaven. De provincie verbreedt dit verder met regionaal belangrijke thema's. Vanuit het ministerie is in de kamerbrief van 25 november aangegeven dat water en bodem sturend zijn voor de ruimtelijke ordening om ook in de toekomst met een ander klimaat te kunnen leven, wonen en werken. De ambities in dit Koersdocument voor een natuurlijke, levende Vecht sluiten nauw aan bij de doelen van dit programma. De verdere uitwerking door provincies in het provinciale programma kan als vliegwiel dienen om de volgende stappen te zetten om die beoogde Vecht te realiseren. Door de maatregelen die nodig zijn om het programma tot een succes te maken deels in het Vechtdal te situeren kan werk met werk gemaakt worden. Ontwikkeling van ooibossen en struweel kan bijdragen aan de bossenstrategie en het vergroten van de biodiversiteit. Extensieve delen van landbouwbedrijven kunnen ingezet worden voor het vasthouden van water en een plek krijgen in het winterbed.

7. Bronnen

Overzicht van geraadpleegde documenten en onderzoeken:

- Grensoverschrijdende Vechtvisie
- Koersdocument Vecht 2017
- Watervisie Vechtstromen
- Watervisie WDODelta
- Waterbeheerplan Vechtstromen
- Waterbeheerprogramma WDODelta
- Achtergronddocument Plan op Hoofdlijnen (koers 2017)
- Visie Rust en Drukte
- Rapport Sturen op Basisafvoer
- Vechtdal Kompas
- Vergroeningsstrategie Vechtstromen 2020-2024
- Masterplan Ruimte voor de Vecht 2020
- Nationale Omgevingsvisie (NOVI)
- Startnotitie Nationaal Programma Landelijk gebied
- Meerjaren Verkenning Vechtstromen
- Koers Landelijk Gebied Provincie Overijssel
- Werkprogramma ZON (zoetwatervoorziening Oost Nederland)
- Deltares Hackaton Waterbom
- Advies Geef Richting Maak Ruimte
- Eindrapport Swimway (2022)
- Plan van Aanpak vervolg Veilige Vecht
- Eindrapport onderzoek Morfodynamiek Overijsselse Vecht (2022)
- Nota Beleven van Water 2022-2027 Vechtstromen
- Nota recreatief medegebruik 2017 WDODelta
- Maatregelenwijzer riviernatuur Overijsselse Vecht
- Overkoepelende notitie LESA's N2000 Vecht
- Verstedelingsstrategie Regio Zwolle
- Factsheets Kaderrichtlijn Water Vechtstromen
- Factsheets Kaderrichtlijn Water WDODelta
- Kamerbrief ‘water en bodem sturend’ door minister Harbers (nov 2022)
- Kamerbrief ‘stikstof’ door minister Van der Wal (nov 2022)
- Op Waterbasis, grenzen aan de maakbaarheid van ons water- en bodemsysteem (jul 2021)
- Interne notities Vechtstromen en WDODelta over ontwikkelingsmogelijkheden Ooibossen
- Werkboek ruimtelijke kwaliteit (2022)
- Klimaatadaptief ruimtelijk ontwikkelen Regio Zwolle

Voor de tot standkoming van dit document zijn gesprekken gevoerd met:

- Provincie Overijssel
- Gemeente Zwolle
- Gemeente Dalfsen
- Gemeente Ommen
- Gemeente Hardenberg
- NLWKN (Niedersächsische Küste einen überregionalen Sturmflutwarndienst)
- LTO Noord (Land- en Tuinbouworganisatie)
- Staatsbosbeheer
- Landschap Overijssel
- Groen Platform Vecht
- NMO (Natuur en Milieu Overijssel)
- Vitens NV
- VNO/NCW (Vechtdal)
- Vechtdal Marketing
- Sportvisserij Oost Nederland
- Overijssels Particulier Grondbezit